

Asia: VN/13519/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain ja ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan organisaatio

Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

Sosiaalihuoltolaki

1. Ovatko kotiin annettavia palveluja koskevat säännökset (19 §, 19 a § ja 19 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [19 § Kotihoito: kotihoitoa järjestetään esityksen mukaan henkilölle, joka tarvitsee sitä esimerkiksi vamman vuoksi. Huomioitava, että iäkäs vammaisen henkilö tai ikääntyneenä vammautunut henkilö tarvitsee palveluita vammaislainsäädännön perusteella. Kotihoitoon mainitaan kuuluvan vuorovaikutusta edistävä ja ylläpitävä toiminta, joten on huomioitava asiakkaan tarve ja oikeus omankieliseen, esim. viittomakieliseen, palveluun. Viittomakielisten kielellisiä oikeuksia ei ole tässä uudistuksessa kuitenkaan huomioitu. 19 a) Voiko tukipalveluiden kohta 6, ”osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävä ja tukeva palvelu” tosiasiallisesti toteutua? Erityisesti viittomakieltä käyttävän asiakasryhmän kohdalla palvelu edellyttää viittomakielentaitoista henkilöstöä. Tukipalveluiden kohdalla voi olla haastavaa erottaa palveluita toisistaan. Jokin päivittäistoimi voi mennä useamman tukipalveluotsikon alle. Voiko esim. vaatehuoltoa ja siivouspalveluita erottaa toisistaan ilman, että kokonaisuudesta tulee asiakkaalle epäsopiva? Tai ateriapalvelu – asiointi?]

2. Kotihoitoa ehdotetaan järjestettäväksi vuorokaudenajasta riippumatta (19 §:n 3 mom.). Onko tämä mielestänne kannatettava ratkaisu?

Ei [Suomen Kuurosokeat ry kannattaa ympärivuorokautista kotihoitoa. Tämä ei kuitenkaan saa johtaa siihen, että asiakas saa itselleen tärkeää palvelua epätarkoituksenmukaisena aikana (esim. itälääkitys yön puolella, wc-käynnit vain tiettyinä kellonaikana)]

3. Ovatko ns. tavallista palveluasumista koskevat säännökset (21 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Sosiaalihuoltolain mukainen palveluasuminen täytyy selkeästi erottaa vammaispalvelulain mukaisesta palveluasumisesta. Kuulonäkövammaisten / kuurosokeiden kohdalla on usein tilanne, jossa sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut eivät vastaa asiakkaan palvelutarpeisiin – edes ikääntyessä. Kuulonäkövammaisten / kuurosokeiden henkilöiden palveluasumista järjestettäessä on aina huomioitava esteetön asuminen, henkilöstön kieli- ja kommunikaatiotaidot, sekä erityisvaatimukset asunnonmuutostöihin (valaistus, hälytinjaestelmät) ja apuvälineisiin liittyen.]

4. Onko tavallista palveluasumista koskeva pykälä tarpeeksi selkeästi muotoiltu? Jos ei, miten sitä voisi muuttaa?

Ei [Mitä tarkoittaa ”säännöllinen”? Tarvitaanko tarkennusta siihen, mikä taho vastaa esim. tarvittavista muutostöistä (valaistus, hälyttimet)? Mikä on ”tarpeita vastaava asunto”? Määrittelijän tulee tunnistaa ja huomioida asiakkaan tarpeet. Tämä edellyttää moniammatillista yhteistyötä.]

5. Ovatko hoiva-asumista koskevat säännökset (21 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Säännöllisesti toistuva lyhytaikainen hoiva-asuminen pitää lähtökohtaisesti toteuttaa samassa hoiva-asumisyksikössä. Asiakkaan erityistarpeet tulevat paremmin huomioituksi, kun paikka ja henkilökunta ovat tuttuja.]

6. Löytyisikö tehostettu palveluasuminen –termin korvaajaksi jokin parempi ehdotus kuin hoiva-asuminen? Mikä?

-

7. Ovatko ehdotetun hoiva-asumispykälän palvelun saantikriteerit tarkoituksenmukaisia ja tarpeeksi selkeitä? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Suomen Kuurosokeat ry:n mielestä saantikriteerit vaativat tarkempaa määrittelyä, erityisesti, mitä tarkoittavat ”jatkuva huolenpito ja vaativa ammatillinen hoito”. Asiakkaan etu on huomioitava, ja määritelmiä täsmennettävä. Korostamme tässäkin yhteydessä sitä, että henkilöstöllä tulee olla riittävät kieli- ja kommunikaatiotaidot (esim. viittomakieli, taktiili viittominen, sekä erilaiset puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiomenetelmät).]

8. Ovatko turvapalvelun toteuttamista koskevat säännökset (46 a §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

Ei [Turvapalvelujen toiminta (esim. turvarannekkeet ja yhteys hälytyskeskukseen tai vastaavaan) perustuu pitkälti siihen, että henkilö kuulee puhetta, ja pystyy keskustelemaan hälytyskeskuksen henkilön kanssa turvapuhelimen kautta. Tämä ei palvele kuulovammaisia / huonokuuloisia, ja on sen vuoksi heille esteellinen. Esimerkiksi kuulolaitteita tai sisäkorvaistutteita ei käytetä yöllä, jolloin kuuleminen ja puheesta selvän saaminen on entistä vaikeampaa. Korostamme turvapalvelun käytön riittävän opastuksen ja neuvonnan tärkeyttä, koko turvalaitteiston käyttöajan ja asiakkaan omalla kieli- tai kommunikaatiotavalla.]

9. Pitääkö turva-auttajan olla sote-ammattihenkilö, vai riittääkö että hän on koulutuksensa ja kokemuksen perusteella sopiva, kuten lakiesityksessä ehdotetaan (46 a §)?

-

10. Ovatko kotihoidon henkilöstön riittävyyden turvaamista koskevat säännökset (46 b § ja 49 b §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

-

11. Ovatko ns. hybridiasumista koskevat säännökset (46 c §) mielestänne onnistuneita? Jos eivät, miten muuttaisitte niitä?

-

Vanhuspalvelulaki

12. Onko mielestänne pitkäaikaisen laitoshoidon lakkauttaminen sosiaalihuollon yksiköissä iäkkäiden osalta onnistunut ratkaisu (14 §, 14 a §, 15 b §)?

-

13. Onko lakiehdotuksessa esitetty palvelusuunnitelman sisällön täsmentäminen tarpeellista (16 §)?

-

14. Onko lakiehdotuksessa esitetty omatyöntekijän tehtävien täsmentäminen tarpeellista (17 §)?

Ei [Nykykäytäntö on kuitenkin osoittanut, että asiakkaan asiat eivät etene silloin, kun omatyöntekijä on poissa (loma, sairastuminen tms).]

15. Onko lääkehoidon toteuttamista koskeva säännös mielestänne onnistunut (20 §:n 1 mom.)?

-

16. Onko mielestänne kannatettavaa, että seurantayhteenvedot julkaistaisiin toimintayksikkökohtaisina (24 a §)?

-

Koko lakipakettia koskevat kysymykset

17. Mitä haasteita näette säännösten toimeenpanossa? Onko lakiesityksellä riskejä?

-

18. Millaista tukea toivotte toimeenpanoon?

-

19. Mitä muuta haluaisitte lausua esityksestä?

Kun henkilö on vaikeavammaisen, hänen tulee saada vammaislainsäädännön mukaisia palveluita. Yleislakien perusteella, kuten sosiaali- tai vanhuspalvelulaki, saatavat palvelut eivät tällä hetkellä huomioi esimerkiksi viittomakielisten kielellisiä oikeuksia. Lakiehdotus ei korjaa tätä perusoikeutta palveluiden saamisessa.

Jos tehostetun palveluasumisen nimi vaihtuu jatkossa hoiva-asumiseksi, vaikuttaako se vammaispalvelulain nojalla tuotetun tehostetun palveluasumisen nimeen?

Hoiva-asumisessa mainittu elämänlaatua edistävä aktiviteetti on nykyiselläänkin vähäistä.

Kotihoidon riittävyys haja-asutusalueilla?

Huolenamme on, miten pärjää kotona (kotihoidon turvin) vammaisen henkilö, jolle ei ole myönnetty vammaislainsäädännön mukaista palveluasumista.

RAI-arviointijärjestelmä ei ole kaikille asiakasryhmille saavutettava ja soveltuva. RAI:n huomiot kuulosta ja näöstä ovat puutteellisia.

Suomen Kuurosokeat ry yhtyy VANE:n lausuntoon, erityisesti seuraaviin kohtiin:

”Ongelmallisena VANE näkee kuitenkin edelleen suhteen vammaispalveluihin. Erityisen tulkinnanvaraisia ovat tilanteet, joissa asiakas on ikääntynyt vammaisen henkilö.

Vammaispalvelut ovat toissijaisia sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin nähden. Erityisesti tukipalvelujen osalta sisällöt, kuten osallisuus tai asiointi vastaavat vammaispalvelujen henkilökohtaisen avun kautta järjestettäviä palvelusisältöjä VANE katsookin, että perusteluissa olisi hyvä avata lakien keskinäistä suhdetta. YK:n vammaisyleissopimuksen 19 artikla käsittelee itsenäistä elämää ja sopimus edellyttää sopimusvaltioilta tehokkaita toimia vammaisten ihmisten itsenäisen elämän helpottamiseksi.”

”Perus- ja ihmisoikeuksista muistuttaminen informaatio-ohjauksessa on edelleen tarpeen. Asumisen vaihtoehtojen tarpeiden mukaisuus, esteettömyys ja turvallisuus ovat asioita, joiden toimeenpanossa tarvitaan tukea.”

Kaaja Taru

Suomen Kuurosokeat ry - Oikeuksienvallvonnan työryhmä